

Sygn. akt VIII **Pa 16/18**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2018 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Grażyna Łazowska (spr.)
Sędziowie:	SSO Jolanta Łanowy-Klimek SSR del. Magdalena Kimel
Protokolant:	Ewa Gambuś

po rozpoznaniu w dniu 10 maja 2018r. w Gliwicach

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej
w T.

przeciwko E. H.

o zwrot odprawy

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Tarnowskich Górach

z dnia 6 listopada 2017 r. **sygn. akt** IV P 56/17

1) oddala apelację;

2) zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 675 zł (sześćset siedemdziesiąt pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

(-) SSR del. Magdalena Kimel (-) SSO Grażyna Łazowska (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt VIII Pa 16/18

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna w T., wniosła o zasądzenie od pozwanej E. H., kwoty 8.800 zł. wraz z odsetkami od wskazanych w toku postępowania kwot i dat tytułem zwrotu wypłaconej pozwanej odprawy oraz kosztów postępowania.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa powołując się na trudną sytuację finansową.

Sąd Rejonowy w Tarnowskich Górach wyrokiem z dnia 6.11.2017r. uwzględnił powództwo w całości i obciążył pozwaną kosztami procesu.

Sąd I instancji ustalił, że pozwana była pracownikiem powódki od 9 lipca do 26 grudnia 2015 roku, zatrudnionym na stanowisku dyrektora z wynagrodzeniem 9900zł. W okresie tym pozwana pobierała emeryturę w kwocie 2730zł. Powódka wypowiedziała pozwaną stosunek pracy i wypłaciła jej odprawę pieniężną w kwocie 9900zł. brutto. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z 29 września 2016 roku, pozwana została przywrócona do pracy u powódki, nadto zasądzono na jej rzecz 18 800zł. tytułem wynagrodzenia za czas pozostawania bez pracy. Pozwana stawiała się do pracy, po czym ponownie została zwolniona i wypłacono jej kolejną odprawę pieniężną w kwocie 9900zł. brutto.

Dalej Sąd I instancji ustalił, że powódka w dniu 21 listopada 2016 roku wezwała pozwaną do zwrotu w terminie 7 dni pierwszej wypłaconej odprawy pieniężnej czyli kwoty 9.900zł. Pozwana ostatecznie uznała roszczenie i zobowiązała się do zwrotu odprawy w ratach miesięcznych po 200 zł., podając że otrzymaną odprawę już rozdysponowała, a jej sytuacja materialna uległa znacznemu pogorszeniu. Pozwana zwróciła powódce 1.100 zł odprawy, w kilku ratach po 200 zł oraz w jednej racie w wysokości 100 zł

Według ustaleń Sądu Rejonowego, pozwana, że w trakcie zatrudnienia u powódki w 2015 roku zaciągnęła zobowiązanie kredytowe na kwotę 80.000 zł z miesięczną ratą w wysokości 1.033 zł na remont mieszkania. Pozwana jest po rozwodzie, ma na utrzymaniu 29 - letniego syna, który nie pracuje, przerwał studia. Były mąż pozwanej nie łoży na utrzymanie syna. Pozwana wraz z synem mieszka w mieszkaniu własnościowym położonym w kamienicy. Mieszkanie ma 100 m2 powierzchni. Pozwana wykupiła je w 1983 roku. Koszt utrzymania gospodarstwa domowego pozwanej, wliczając w to koszt utrzymania mieszkania, garażu, oraz zakupu żywności i innych niezbędnych produktów wynosi około 2.400 – 2.600 zł miesięcznie. Pozwana nie posiada innych, prócz mieszkania, nieruchomości, nie ma oszczędności, użytkuje 20 - letni samochód.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Rejonowy uznał, że powództwo w całości zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd I instancji, powołując się na przepis art. 410 § 1 kc, wskazał, że przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu znajdują zastosowanie do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. Jednocześnie zgodnie z art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Dalej Sąd I instancji wywiódł, że konstrukcja normy art. 409 k.c. odpowiada ogólnemu poczuciu sprawiedliwości, iż wyzbycie się korzyści w złej wierze nie może doprowadzić do wygaśnięcia obowiązku wydania jej wartości. Jest to pogląd ugruntowany w orzecznictwie, o czym w wyroku z dnia 29 czerwca 2016 roku, sygn. akt III CSK 267/15, wypowiedział się Sąd Najwyższy wskazując, iż powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu nie jest uzależniona od zawinienia do działania, lecz jest utożsamiana ze złą wiarą, do której ustalenia stosuje się kryteria obiektywne, a zatem nie są istotne właściwości psychiczne danego podmiotu, lecz to, czy przeciętny podmiot o takich samych cechach psychicznych zdawałby sobie sprawę z obowiązku zwrotu. Podobnie jak w odniesieniu do złej wiary, powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu jest kwestią świadomości wzbogaconego, na co zwrócił uwagę Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lipca 1978 roku, sygn. akt III CRN 126/78, a zatem nie zawsze wymaga się pozytywnej wiedzy o tym, iż uzyskana korzyść jest nienależna, ale wystarcza też ocena, iż przekonanie wzbogaconego co do prawnej podstawy jej uzyskania nie było uzasadnione w świetle obiektywnych okoliczności. Tak więc wzbogacony powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu, gdy nie było obiektywnie żadnych przesłanek uzasadniających otrzymanie korzyści, a więc powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu jest niejako pochodną przekonania o istnieniu podstawy do jej uzyskania. Sąd Rejonowy podkreślił, że wzbogacony powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu wzbogacenia, zawsze

wtedy, gdy korzyść uzyskana została na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, nieprawomocnego orzeczenia sądu (w tym też i sądu polubownego) zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności, w tym wyroku zaocznego, czy nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, warrantu, rewersu lub czeku, jeśli następnie w wyniku wniesienia środków zaskarżenia orzeczenie to zostało zmienione lub uchylone.

Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy Sąd I instancji wskazał, że podstawa prawna wypłaconej pozwanej odprawy pieniężnej odpadła w związku z wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 29 września 2016r., przywracającym ją do pracy u powódki. Skoro pozwana w dniu 5 października 2016r., stała się w gotowości do pracy u powódki i pracę rozpoczęła, musiała już bezwzględnie liczyć się ze zwrotem wypłaconej odprawy. Powódka wezwała pozwaną do zwrotu odprawy po prawie roku od chwili jej wypłacenia, niemniej jednak niesłusznie wskazuje na tę okoliczność pozwana ukazując ją jako celowe i naganne działanie powódki, skoro podstawa

Sąd Rejonowy zaznaczył, że pozwana już w dacie wytaczania powództwa o uznanie wypowiedzenia umowy o pracę za niezgodne z prawem, powinna przewidywać, iż wypłacona jej odprawa stanie się w konsekwencji korzystnego dla niej wyroku, świadczeniem nienależnym, które będzie musiała zwrócić. Zgodnie z ukształtowanym w tym zakresie orzecznictwem Sądu Najwyższego pracownik, wnosząc pozew o przywrócenie go do pracy, musi liczyć się z tym, że powództwo może zostać uwzględnione i wtedy odpadnie podstawa wypłaty odprawy z art. 8 ustawy z 2003 roku o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, a odprawa wypłacona z tej przyczyny stanie się świadczeniem nienależnym.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że pozwana mogła zachować kwotę odprawy wypłaconej w grudniu 2015r., skoro otrzymywane przez nią dochody, w tym stała emerytura, pozwalały jej zarówno na spłatę raty kredytowej, jaki i zaspokojenie swoich usprawiedliwionych potrzeb. Nadto, po przywróceniu pozwanej do pracy w październiku 2016 roku otrzymała ona od powódki łącznie kwotę 28.757,14 zł, na którą złożyło się wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy oraz kolejna odprawa pieniężna, a zatem posiadała środki finansowe, których nie przeznaczyła ani na remont mieszkania, gdyż jak twierdzi nie został on dokończony z powodu rzekomego braku środków, ani na spłatę zadłużenia, gdyż nie wykazywała, by raty kredytowe w związku z obniżeniem się jej dochodu przez okres pozostawania bez pracy były spłacane przez nią z opóźnieniem. Nie wskazywała również, by otrzymaną od pracodawcy kwotę zużyła na inny cel. Zatem w chwili poinformowania pozwanej pismem z dnia 21 listopada 2016 roku, iż winna zwrócić otrzymaną w grudniu 2015 roku odprawę pozwana bez wątplenia dysponowała odpowiednią do tego kwotą.

Sąd Rejonowy podkreślił również, iż pozwana uznała roszczenie powódki oraz dokonała częściowego zwrotu świadczenia.

O odsetkach orzeczono w oparciu o art. 481 k.c., którego § 1 wskazuje, iż jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Pozwana odprawę otrzymała dnia 29 grudnia 2015r., a zatem od dnia następnego - z chwilą odpadnięcia podstawy jej wypłacenia - pozostawała w zwłoce z jej zwrotem. O kosztach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu i obciążył pozwaną, jako stronę przegrywającą, kosztami postępowania w kwocie 1.835 zł, na które złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 485 zł, ustalona na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 2 w związku z art. 13 pkt 1 ustawy z dnia 28.05.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. z 2010r., Nr 90, poz. 594 ze zm.) oraz kwota 1.350 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego strony powodowej reprezentowanej przez fachowego pełnomocnika w osobie adwokata ustalona na podstawie § 2 pkt. 4 w zw. z § 9 ust 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015 poz. 1800 ze zm.).

Apelację od wyroku wniosła pozwana, zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego poprzez:

- błędną wykładnię aktów prawnych dotyczących zwrotu otrzymanej odprawy związanej z bezpodstawnym zwolnieniem z pracy z przyczyn leżących po stronie powodowej,

- poprzez uznanie, że pozwana w okresie pozostawania bez pracy, znalazła się w bardzo dobrej sytuacji materialnej i w związku z tym uznanie, że otrzymując od powódki odprawę – nienależnie się wzbogaciła,

2. naruszenie zasad swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego,

3. naruszenie konstytucyjnej zasady domniemania dobrej wiary,

4. naruszenie konstytucyjnych praw człowieka, zasad współżycia społecznego, godności

pracownika i słusznego interesu pracownika,

5. tendencyjne obciążenie kosztami opłaty od pozwu i kosztami zastępstwa procesowego

Pozwanej.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd I instancji, odstąpienie od obciążania pozwanej ewentualnymi kosztami postępowania sądowego za postępowanie apelacyjne.

Powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, dzieląc w całości rozstrzygnięcie Sądu I instancji.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja strony pozwanej nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji prawidłowo ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, co znajduje potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym oraz dokonał prawidłowej ich oceny. Zarzut apelującej sprowadza się w zasadzie do naruszenia normy zawierającej zasadę swobodnej oceny dowodów. Zgodnie z treścią art. 233 § 1 k.p.c. sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Zasada swobodnej oceny dowodów jest jedną z podstawowych reguł procesu cywilnego. Odnosi się ona zarówno do wyboru określonych środków dowodowych jak i do sposobu ich przeprowadzenia. Ramy swobodnej oceny dowodów określone w art. 233 § 1 k.p.c. wyznaczone są wymaganiami prawa procesowego, doświadczenia życiowego oraz regułami logicznego myślenia, według których sąd w sposób bezstronny, racjonalny i wszechstronny rozważa materiał dowodowy jako całość, dokonuje wyboru określonych środków dowodowych i wając ich moc oraz wiarygodność, odnosi je do pozostałego materiału dowodowego. Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według swego przekonania na podstawie rozważenia zebranego materiału. Dając lub omawiając wiary zeznaniom dowodowym kieruje się wyłącznie własnym przekonaniem (por. wyrok SN z dn. 10 czerwca 1999r. II UKN 685/98 OSNP 2000/17/655, wyrok SN z dn. 29 września 2000r. V CKN 94/00, LEX 52589, wyrok SN z dn.14 grudnia 2001r. V CKN 561/00, LEX 52713). Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd I instancji dokonał prawidłowej oceny zebranego materiału dowodowego w sprawie, wyciągając przy tym właściwe wnioski i nie przekraczając ram swobodnej oceny dowodów. Sąd Rejonowy wskazał, które dowody uznał za podstawę swoich ustaleń faktycznych, uzasadniając przyjęte przez siebie stanowisko. Sąd Okręgowy podkreśla, że wszystkie istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności faktyczne w istocie są bezsporne – a są nimi fakt zwolnienia pozwanego, wypłacenie odprawy pieniężnej oraz przywrócenie pozwanej do pracy. Pozostałe ustalenia Sądu Rejonowego, w szczególności odnoszące się do sytuacji materialnej pozwanej i jej możliwości finansowej, mimo że nie mają znaczenia w sprawie, również są prawidłowe.

Tak więc apelacja pozwanej w tym zakresie stanowi jedynie polemikę ze stanowiskiem Sądu Rejonowego. Wobec powyższego Sąd II instancji w całości podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji i przyjmuje je za własne.

Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia prawa materialnego wydając skarżony wyrok. Przypomnieć należy, że powódka zwolniła pozwaną z uwagi na likwidację stanowiska pracy i z tej przyczyny w oparciu o art. 8 w zw. z art. 10 ustawy z dnia 13 marca 2003r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, wypłaciła jej odprawę pieniężną. Sąd Okręgowy w sprawie o sygn. VIII Pa 95/16 uznał, że nie doszło do likwidacji stanowiska pracy pozwanej i przywrócił ją do pracy. Oczywistym zatem jest, że w tych okolicznościach wypłacona pozwanej odprawa stała się świadczeniem nienależnym w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego – które zostały wyżej przytoczone przez Sąd I instancji. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 5 października 2007 r., II PK 29/07 „ Skutkiem ustalenia w toku procesu sądowego braku przyczyn niedotyczących pracownika, które uzasadniałyby wypowiedzenie umowy o pracę, musi być uznanie bezpodstawności wypłaty odprawy pieniężnej. Świadczenie to przysługuje tylko wówczas, gdy rozwiązanie umowy o pracę następuje właśnie z tych przyczyn „ (M.P.Pr. 2008/1/30).

Wypłacona odprawa staje się świadczeniem nienależnym w rozumienia prawa - i skutek ten - występuje niezależnie od woli stron, a pracodawca ma prawo domagania się od pracownika zwrotu wypłaconej mu nienależnie odprawy pieniężnej. Tak więc, zarzut apelacji o naruszeniu zasady domniemania dobrej wiary, nie ma logicznego związku z rozpoznawaną sprawą i jest bezpodstawny. Jak stanowi art. 409 k.c. obowiązek wydania korzyści wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Słusznie powódka odwołuje się do ugruntowanego stanowiska Sądu Najwyższego, że pracownik, wnosząc pozew o przywrócenie do pracy, musi liczyć się z tym, że powództwo może zostać uwzględnione. Wtedy odprawa wypłacona z tytułu zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracowników, stanie się świadczeniem nienależnym (vide wyrok z 26.06.2006r., II PK 330/05, OSNP 2007/13-14/188). Odnosząc powyższe do rozpoznawanej sprawy, prawidłowo Sąd I instancji uznał, że pozwana już w chwili wytaczania pozwu o przywrócenie do pracy winna liczyć się z obowiązkiem zwrotu wypłaconej odprawy pieniężnej, a zatem słusznie uwzględnił powództwo. Ustalenia Sądu Rejonowego w zakresie sytuacji materialnej i osobistej pozwanej są zbyt precyzyjne dla rozstrzygnięcia, bowiem obowiązek zwrotu w okolicznościach sprawy występuje niezależnie od możliwości finansowych pozwanej. Zbędna zatem jest ocena zarzutów apelacyjnych w tym zakresie.

Skoro przytoczone przez Sądy obydwu instancji przepisy, przyznają pracodawcy uprawnienie domagania się zwrotu wypłaconej niesłusznie pracownikowi odprawy pieniężnej, to realizacja tego roszczenia nie może naruszać praw człowieka, godności pracowniczej czy słusznego interesu pracownika. Sąd Okręgowy w rozpoznawanej sprawie nie znajduje żadnych szczególnych okoliczności, świadczących o tym, że powódka domagając się należnego jej świadczenia naruszyła zasady współzycia społecznego.

Prawidłowo Sąd Rejonowy obciążył pozwaną kosztami procesu, bowiem został przez nią przegrany, a rozstrzygnięcie to znajduje oparcie w przytoczonym przepisie art. 98 kpc. Pozwana mimo świadomości obowiązku zwrotu wypłaconej jej odprawy pieniężnej, nie wykonała dobrowolnie wezwania powódki, czym doprowadziła od wszczęcia niniejszego postępowania. Wyrok I instancji potwierdził prawidłowość stanowiska strony powodowej, a mimo to pozwana wszczęła postępowanie apelacyjne, generując kolejne koszty po stronie powodowej. Mając powyższe na uwadze, jak i okoliczność, że pozwana posiada stały dochód, Sąd nie znalazł podstaw do odstąpienia od obciążania pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego.

O kosztach zastępstwa procesowego Sąd Okręgowy orzekł w pkt. 2 wyroku w oparciu o zasadę odpowiedzialności za wynik procesu wyrażoną w art. 98 k.p.c. i § 9 ust.1 pkt. 2, §10 ust. 1 pkt 1 , § 2 pkt.4, § 10 ust. 1 pkt.1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U.2015.1800)

Reasumując, Sąd Rejonowy nie dopuścił się naruszenia przepisów prawa procesowego ani materialnego, wskazanych w apelacji, wobec czego Sąd II instancji na mocy art. 385 kpc oddalił apelację jako bezzasadną.

(-) SSR del. Magdalena Kimel (-) SSO Grażyna Łazowska (spr.) (-) SSO Jolanta Łanowy-Klimek

Sędzia Przewodniczący Sędzia